

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความไม่ร่วมมือในการรักษาด้วยยาต้านโรคจิตของผู้ป่วยจิตเภท โรงพยาบาลสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวหทัยรัตน์ มุลารัตน์เสถียร

ปริญญา เกษศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเภสัชกรรม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อ. ดร. เพ็ญกาญจน์ กาญจนรัตน์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ. ดร. วิรัตน์ นิวัฒน์นันท์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ความไม่ร่วมมือในการใช้ยาต้านโรคจิตของผู้ป่วยโรคจิตเภทส่งผลต่อการควบคุมภาวะโรคและความล้มเหลวในการรักษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของความไม่ร่วมมือในการใช้ยาต้านโรคจิตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความไม่ร่วมมือในการรักษาด้วยยาต้านโรคจิตของผู้ป่วยนอกโรคจิตเภทระยะคงสภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มที่เป็นผู้ป่วยโรคจิตเภทระยะคงสภาพและกลุ่มที่เป็นผู้ดูแลหลัก ที่มารับยาด้านโรคจิตที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสันป่าตอง กลุ่มละ 210 คน ในช่วง มีนาคม – พฤษภาคม 2554 โดยผู้ป่วยและผู้ดูแลยินยอมโดยสมัครใจ และลงชื่อยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย ความไม่ร่วมมือในการใช้ยาต้านโรคจิตประเมินได้ 2 วิธี คือ การนับเม็ดยาและการสอบถามจากผู้ป่วยหรือผู้ดูแล เก็บข้อมูลด้านปัจจัยด้วยแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้เรื่องโรคและการรักษาด้วยยาต้านโรคจิต ทักษะคิดต่อการรักษาด้วยยาต้านโรคจิต ความพึงพอใจต่อการมารับบริการด้านยาที่โรงพยาบาล และการกลับเข้ารับการรักษาซ้ำในโรงพยาบาล วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและความไม่ร่วมมือในการรักษาด้วยยาของผู้ป่วยจิตเภทด้วยการ ถอดอยุโลจิสติก

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.5 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.4 ± 14.4 ปี การยอมรับภาวะโรค ร้อยละ 66.7 ผู้ป่วยร้อยละ 58.1 รับการรักษาด้วยยาต้านโรคจิตนาน 6 - 10 ปี ได้รับยาด้านโรคจิตกลุ่มใหม่ร้อยละ 17.6 ผู้ป่วยทุกคนมีผู้ดูแล ผู้ป่วยร้อยละ 52.6 มีโรคร่วม ความรู้เรื่องโรคและยาของ

ผู้ป่วยและผู้ดูแลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.4 และ 90.0) อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง ผู้ป่วยและผู้ดูแลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.9 และ 87.6) มีทัศนคติต่อการใช้จ่าย ในระดับที่ดี ความพึงพอใจต่อการมารับบริการด้านยาที่โรงพยาบาลของผู้ป่วยและผู้ดูแล (ร้อยละ 44.3 และ 59.5) อยู่ในระดับสูง ผู้ป่วยโรคจิตเภทระยะคงสภาพร้อยละ 41.9 ไม่รวมมือในการรักษาด้วยยาต้านโรคจิต

ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพบว่า กลุ่มผู้ป่วยที่มีความรู้ระดับสูงและระดับปานกลางจะมีความร่วมมือในการรักษาด้วยยามากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ระดับต่ำ (OR = 21.08; 95%CI: 4.82-92.20 และ OR=37.51; 95%CI: 7.35-191.43 ตามลำดับ) กลุ่มผู้ป่วยที่มีทัศนคติที่ดีจะมีความร่วมมือในการรักษาด้วยยามากกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติที่ไม่ดี 15.63 เท่า (OR = 15.63; 95%CI: 4.77-51.51) กลุ่มผู้ป่วยที่มีความพึงพอใจระดับสูงและระดับปานกลางจะมีความร่วมมือในการรักษาด้วยยามากกว่ากลุ่มผู้ป่วยที่มีความพึงพอใจระดับต่ำ (OR = 488.72; 95%CI: 45.92 - 5201.29 และ OR = 53.66; 95%CI: 7.58-379.79 ตามลำดับ) กลุ่มผู้ป่วยที่รับประทานยาวันละ 1-2 ครั้ง จะมีความร่วมมือในการรักษาด้วยยามากกว่ากลุ่มที่มีรับประทานยาวันละ 3-4 ครั้ง (OR = 7.87; 95%CI: 2.13- 29.05) กลุ่มผู้ดูแลที่มีทัศนคติที่ดีจะมีความร่วมมือในการรักษาด้วยยามากกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติที่ไม่ดี 21.86 เท่า (OR = 21.08; 95%CI: 4.82-92.20) กลุ่มผู้ป่วยที่มีผู้ดูแลเป็นสามี ภรรยาหรือบุตร ผู้และดูแลเป็นบิดาหรือมารดาจะมีความร่วมมือในการรักษาด้วยยามากกว่ากลุ่มผู้ป่วยที่มีผู้ดูแลเป็นญาติ (OR = 3.77; 95%CI: 0.95-15.00 และ OR = 4.85; 95%CI: 1.33 - 17.67 ตามลำดับ)

จากการศึกษานี้พบว่าความไม่ร่วมมือในการรักษาด้วยยาต้านโรคจิตในผู้ป่วยจิตเภทมีความสัมพันธ์กับความถี่การรับประทานยาต่อวัน ความรู้เรื่องโรคและยาของผู้ป่วย ทัศนคติของผู้ป่วย ความพึงพอใจของผู้ป่วย ความถี่การรับประทานยาต่อวัน ทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยกับผู้ดูแล

Independent Study Title Factors Associated with Non-Adherence to Antipsychotic Drugs in Schizophrenia Patients at Sanpatong Hospital Chiang Mai Province

Author Miss Hathairat Mularatsathian

Degree Master of Pharmacy (Pharmacy Management)

Independent Study Advisory Committee

Dr. Penkarn Kanjanarat Advisor

Assoc. Prof. Dr. Wirat Niwatananun Co-advisor

ABSTRACT

Non-adherence to anti-psychotic drugs in schizophrenic patients affects disease control and leads to failure of the treatment. This research aimed to study prevalence of non-adherence to anti-psychotic drugs and factors associated with the non-adherence in schizophrenia patients in the stable phase. The study included 210 schizophrenia patients who received anti-psychotic drugs at the outpatient department of Sanpatong Hospital, Chiang Mai province and their primary caregivers (210 persons). Data were collected during March to May, 2011. The patients and the caregivers had to voluntarily provide informed consent to participate in the research. Assessment of non-adherence in anti-psychotic drugs included pills count method and a self-report of adherence using questionnaire. The questionnaires were consisted of demographic information, knowledge about the disease and treatment with anti-psychotic drugs, attitudes towards anti-psychotic drugs, satisfaction of the out-patient services, and hospital readmissions of the subjects. Logistic regression analyses were used to identify factors associated with non-adherence to antipsychotic drugs.

Most subjects were male (60.5%), with average age of 48.4 ± 14.4 years. Two third of the subjects (66.7%) reported acceptance to the illness. More than half of the patients (58.1%) had been taking antipsychotic drugs for 6 to 10 years and 52.6% had co-morbidity. Atypical antipsychotic drugs were prescribed for 17.6% of the subjects. Most patients and caregivers (80.4% and 90.0%) had moderate to advanced level of knowledge about the disease and treatment. Positive attitude towards anti-psychotic drugs was reported by most patients and the caregivers (61.9% and 87.6%). Satisfaction to the outpatient services was reported by 44.3% of the patients and 59.5% of the caregivers. The non-adherence rate in schizophrenia patients in the stable phase was 41.9%.

The results of multivariate logistic regression analyses showed that the patients with high and moderate level of knowledge about disease and medication treatment were more likely to adhere to antipsychotic drugs than those with low level of knowledge (OR = 37.51; 95%CI: 7.35-191.43 and OR = 21.08; 95%CI: 4.82-92.20, respectively). Patients who had positive attitude towards the use of antipsychotic drugs were 15.63 times more likely to adhere to the drugs than those who had negative attitudes (OR = 15.63; 95%CI: 4.77-51.51). Patients with high and moderate level of satisfaction with out-patient services were more likely to adhere to the drugs than those with low satisfaction (OR = 488.72; 95%CI: 45.92 - 5201.29 and OR = 53.66; 95%CI: 7.58-379.79, respectively). Patients taking the drugs 1-2 time/day were more likely to adhere to the drugs than that taking 3-4 time/day (OR = 7.87; 95%CI: 2.13- 29.05). Patients with caregivers with positive attitude towards the use of antipsychotic drugs were more likely to adherence than those with the caregivers with negative attitudes (OR = 21.08; 95%CI: 4.82-92.20). Patients who had husband/wife/child as caregiver and parents as caregiver were more likely to adhere to the drugs than those who had a relative as caregiver (OR = 3.77; 95%CI: 0.95-15.00 and OR = 4.85; 95%CI: 1.33 - 17.67, respectively).

Adherence to anti-psychotic drugs of schizophrenia patients in stable phase was associated with frequency of drug use/day, knowledge of antipsychotic drugs and the treatment, attitude towards antipsychotic drugs, and satisfaction to the services, caregiver's attitude towards antipsychotic drugs, and types of relationships with their caregivers.